

A MAGYAR FIÚ.

□ Panamakalap volt a fején. Úgy ment ki a hegynek. Fiatal, nagyon fiatal volt ez a fiú, gyengéd és szelíd vonásokkal, amelyeken még ott lehetett az anyja csókja, vagy más valakinek a csókja, akit szeretett. Bágyadtan ment, lógó karokkal, szájában sok keserű éjszaka ízével, hitetlenül, nagyon hitetlenül. A fülében még mindig valami émelyítő cigányzene cincogott. A szájában a feketekávé érezte talán s az ajka széle fanyarúl gondolt vissza a cigarettafüstre. Céltalanul nézelődött, rámosolygott az emberekre, tétovázva haladt előre és sápadtan, mint aki rózsakoszorút dob el magától, vagy egy édes szájától szakad el és ölelő karokból bontakozik ki... Ment föl a hegyre.

□ A hegyen már kevesen jártak.

□ Mikor fölért, lassan elindult az ősi templom felé, ahol bűgött az orgona és néhány láng reszketett a sötétségben. Fülledt nyári alkonyat volt. A kövek szaporázva lehelték ki a beteg hőséget, amit napközben magukba szívtak s valami ódon bánatot, fölfájasztó hangulatot terjesztettek, amely elveszi az időérzékünket és álmodozóvá tesz. Maga az ég is, mint egy átfült kemence, okáta a meleget. A templom már hűvösebb volt. Sokáig álldogált itten. Leült a padra. Sóhajtván járkált a színes ablakok alatt. Úgy hatott rá mindez, mint egy jótékony fürdő. Majd kissé felüdvélve, könnyebb lépésekkel a mellékfülkébe ment, ahol márvány-ravatalon III. Béla és Anna királyné alszik.

□ Egy pillanatra visszadöbrent.

□ „Minő érdekes“ — gondolta — „ittén pihen egy király, egy Árpád-ivadék, egy magyar király.“

□ A márvány valósággal szikrázott a napfényben. Méltóságosan, nyugodtan, mintegy örökkévalóság óta feküdt ott a király, gyűrűs kezeit csendben összekulcsolva a mellén. Az arca hideg és komoly volt. Hosszú szakála jóságosan hullámozott le a palástra. Mellette hűségesen aludt a márvány-irályné, egy halott királyné, csendes bánatával, előkelően, lábánál a fülelő királyi ebbel. Nézte, sokáig nézte ezt az ünnepi csendéletet. Bámulta a király finom, tojásdad arcát, a homlokát, a kezeit, amelyek gyengédek voltak, de szigorúak és látszott rajtuk, hogy fenyíteni is tudtak, zsarnokain és kegyetlenül, mert az ősei pogányok voltak s kissé csodálkozott, kissé káprázott a közelségétől és elmosolyodott, hogy micsoda

találkozása van egy királylyal, aki már régesrégén halott.

□ „Mért állok itt ilyen sokáig?“ — kérdezte magától és nem ment tovább.

□ A vállát vont:

□ „Mi közöm van hozzá?...“

□ Eleinte zavarta a király merev póza. De azután egyszerre megenyhült a kőarc és szinte apaian tekintett rá:

□ „Ki vagy te“ — akarta neki mondani — „hogyszázadok után is változtatod az arcod, amely márványból való és átveszed belőlem az életet, mozdulatlanul teszel és beleragadsz az örökkévalóságba, mint a márványt?“

□ Vonta őt bűvösen és ellenállhatatlanul s nem tudott elszakadni tőle. Kíváncsian kezdte szemlélni. Azután valami égető szükségét érzett, hogy kiengesztelje és eltüntesse arcáról azt a mély, mély bánatot, amelynek nem tudott a nyitjára jönni. Ez izgatta, sértette, lázba hozta. Lassanként közeledett hozzá. Nem igen tudta, mi történik vele. Látta a királyt barbár és mégis kegyes mivoltában. Az élete egy pillanat alatt lepergett előtte. Majd hallotta a temetési éneket. Zokogást hallott, kántoló papokat, akik füstölőkkel valószínűs tömjénorkánt kavartak köréje, a püspököt látta, az öreg magyar püspököt, komoran és sötéten és ellágyult, meghatódott, majdnem könnyezett ő is. Úgy feküdt előtte a király, amint olvasta vén könyvekben, fején egy ezüstkoronával, nyakán az amuletekkel, kezében az ország almájával, amelyet halottan is görcsösen szorongatott, valami félelem, valami tragédia előérzetében.

□ Az alkony millió színben tündöklött és ebben a színezavarban maga az idő is megsemmisült. Megnézte az óráját. Az óra megállt. Nem is igen törődött az idővel. Inkább arra gondolt, miért kell itt lenni egy márványkirálylyal, mikor lenni zajong a város és lila párafényben cikázik az elektromosság, mikor ott lenni annyi ember él, aki melegen ragyogó szemmel fogadná és miért csak éppen ennek a kőnek mondhatja ezt a névtelen panaszt, amely alaktalanul és zavarosan forrong benne? Most oly rokonnak érezte ezt a követ. Azt érezte, hogy vallomással tartozik neki. Azt érezte, hogy az apja helyett apja. Hiszen úgy hasonlít valakire, talán egy emlékre, amit réges-régen elfeledett. Ez az emlék pedig megbolygatja egész

életét. Eszébe jutnak bús esztendők, céltalan utak, sok fényes és füstös éjjel. Emlékezik vasúti kocsikra amelyekben álmatlanul hánykolódott, külföldi hotelekre és villámló operaestékre. Mégis olyan érzése volt, hogy csak most érkezett haza. Odakönyökölt tehát a ravatal párkányára és a királyra meredt, valami különös arckifejezéssel, amivel kedves halottainkat nézzük és az ajkai mosolyogni kezdtek, hangtalan mozgással, némán.

□ „Király“, gondolta magában, „király. Mi lenne, ha most ezzel a sápadt és züllött arccal, ezzel a vézna testtel, azt mondanám neked, király? Ha elmondanám neked, hogy miattad jöttem föl a hegyre? Ha eléd szórnám a fiatalságom és odaszorítanám arcom a te arcodhoz? És ha elmondanám, hogy mióta élek, téged kereslek, hogy öntudatlanul is vágyódtam utánad, hogy szeretlek, hogy a fiad vagyok, a folytatásod, király!“

□ Az arca már egész közel hajolt hozzá, de vajudó szája néma maradt. Ezek a szavak színpadiasak voltak. Nem is tudta volna kimondani őket a finom és

fáradt szájával, így ziláltan, egy könnyű nyár ruhájában, egy félrecsúszott nyakkendővel. Csak a lelke fürdött bennük, mint egy edző acélfürdőben. Az arca tündöklött csak a fényüktől. Büszke kemény és exotikus volt ez az arc. Egy fiatal és ragyogó barbár állt a napfényben. Vasból és kőből volt. A bátor árnyalat a homlokon, az orr merész íve pedig, mintha visszatükrözése lett volna a szobornak, mely a csöndben, szeliden intett neki. A magyar fiú mégse szólt. Sarkon fordult és kiment az alkonyba. Alatta villámfényben égett a város, a lángok roppant himnuszában.

□ Most már bátran és egyszerűen ment előre. A könnyein keresztül látta a budai hegyeket, a Dunát, a várost és új értelme lett mindennek, neki is, mert érezte, hogy milliók állanak mögötte és milliók következnek utána s ő egy kapocs a kezdet és vég között, egy zászló a sírokon, koszorú a múlton. Sötét haja a homlokába csapzott. Léptei alatt döngtek a hegyek. A bő angol ruháját libegtette a szél. Panamakalapja alól pedig egy fekete arcél tűnt elő, olyan határozott és merész, amin őt csak harcias sisakok alatt lehet látni.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ.

KRASZL ANTAL FESTMÉNYE

BÚSULÓ ROMÁN PARASZT